

**Naturklagenævnets afgørelse
af 30. november 2009
om erstatning i anledning af fredning af Storebjerg og omkringliggende område i Farum,
Furesø Kommune
(sag nr. NKN-111-00048).**

Fredningsnævnet for København har den 25. september 2008 truffet afgørelse om erstatning i anledning af fredningen af Storebjerg og omkringliggende område i Farum. Afgørelsen om erstatning er påklaget til Naturklagenævnet af By- og Landskabsstyrelsen og af Furesø Kommune. Da erstatningen overstiger 100.000 kr., er afgørelsen endvidere forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse i henhold til naturbeskyttelseslovens § 42.

Fredningsnævnets erstatningsfastsættelse

Området omfatter tre lodsejere: Farum Sogns Menighedsråd, Ejerlavet "Marken ved Kong Volmersvej 1-17" og Skov- og Naturstyrelsen.

Der er rejst erstatningskrav af Menighedsrådet og af Ejerlavet.

Menighedsrådet

Menighedsrådet har anført, at fredningen indebærer restriktioner for den landbrugsmæssige anvendelse varierende fra 113.000 kr. pr. ha for arealerne B og D til 120.000 kr. pr. ha. for arealerne A og C. Det samlede erstatningskrav beløber sig til 2.604.800 kr.

Fredningsnævnet har med to stemmer mod en besluttet at tilkende Menighedsrådet en samlet erstatning på 111.900 kr.

Der er alene givet erstatning for 2,2 ha af areal A, der pålægges den restriktion, at der ikke må ske landbrugsmæssig udnyttelse. Tabet i den anledning er fastsat til 42.000 kr. pr. ha, i alt 92.400 kr. Den øvrige del af det 5,6 ha store område A er omfattet af henholdsvis naturbeskyttelseslovens § 3, 2,6 ha, fredskov, 0,6 ha og skræntareal, 0,2 ha, som fredningsnævnet ikke har givet erstatning for.

For stier er der tillagt den sædvanlige takst på 15 kr. pr. meter sti, i alt 19.500 kr.

Begrundelsen for at tilkende Menighedsrådet erstatning er for formandens vedkommende følgende:

Bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, er ifølge forarbejderne en videreførelse af retstilstanden før lovbestemmelsen. Især kommuner fik ikke erstattet tab i anledning af fredning. Overfredningsnævnet havde ved kendelse af 17. november 1989 om fredning af et område nær Arresø mellem Lille Lyngby og Pøle Å tilkendt erstatning til et menighedsråd. Han finder, at § 39, stk. 1, efter forarbejderne ikke er til hinder for, at der tilkendes menighedsrådet erstatning.

Det af miljøministeren udpegede medlem udtaler:

Menighedsrådet er en selvstændig juridisk person og ikke en offentlig myndighed. Dette ses blandt andet ved, at Menighedsrådets jorder er vurderet med henblik på ejendomsbeskatning.

Mindretallet, det af Furesø Kommune udpegede medlem, udtaler bl.a.:

Tabet skal ikke erstattes, idet området må betragtes som offentligt ejet og ikke erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse med videresalg for øje. Dette medlem har lagt vægt på, at menighedsrådet er skatteudskrivningsmyndighed, at præsterne og visse andre ansatte er tjenestemænd, samt at Folkekirken ifølge grundloven skal være understøttet af staten.

Ejerlavet "Marken ved Kong Volmersvej 1-7"

Ejerlavet har bl.a. hæftet sig ved, at man for fremtiden ikke kan hindre offentlig adgang til området og har foreslået en erstatning på 200.000 kr. for det 5 ha store område.

Fredningsnævnet har lagt til grund, at arealet er erhvervet med henblik på en rekreativ anvendelse, som ikke hindres ved fredningen. Der tillægges derfor den sædvanlige grundtakst på 3.800 kr. pr. ha, eller 19.000 kr.

Fredningsnævnet har herefter tilkendt en samlet erstatning for fredningen på 141.400 kr.

Klagerne

Farum Sogns Menighedsråd har med tilslutning fra Ballerup-Furesø Provsti og Helsingør Stiftsøvrighed taget fredningsnævnets afgørelse om erstatningen til efterretning.

Furesø Kommune har klaget over, at der er tilkendt erstatning til Farum Sogns Menighedsråd. Det er kommunens vurdering, at jorden tilhørende Farum Kirke er offentligt ejede arealer, der efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., ikke tilkendes erstatning for.

By- og Landskabsstyrelsen har klaget over erstatningsafgørelsen med påstand om, at Farum Sogns Menighedsråds arealer i relation til naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., skal betragtes som offentligt ejede, og at der ikke er grundlag for at tilkende erstatning for fredning af disse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt. tilkendes der ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

By- og Landskabsstyrelsen finder, at bestemmelsen også omfatter Folkekirken, hvis økonomiske forhold bl.a. er reguleret ved lov om Folkekirkens økonomi. I øvrigt henviser styrelsen til finanslovens § 22 om Kirkeministeriet, hvor også Folkekirkens forskellige økonomiske og forvaltningsmæssige niveauer er omtalt.

Folkekirken er således efter By- og Landskabsstyrelsens vurdering en selvstændig offentlig institution under Kirkeministeriet. Der gør sig ikke sådanne særlige forhold gældende for Folkekirken, at der undtagelsesvis er grundlag for at tilkende denne offentlige institution fredningserstatning efter naturbeskyttelseslovens § 39.

Folkekirken behandles også i relation til andre regler i naturbeskyttelsesloven på linje med andre offentlige institutioner. Reglerne om skovbyggelinje og om adgang til offentlige skove omfatter Folkekirkens skove på samme måde som skove ejet af andre offentlige myndigheder. Skovlovens regler om offentlige skove og fredskovpligt omfatter også Folkekirkens skove. Endelig henviser By- og Landskabsstyrelsen til reglerne om offentlige myndigheders erhvervelse af landbrugsejendomme i lov om landbrugsejendomme, hvoraf også fremgår, at Folkekirkens arealer er offentligt ejede.

Udtalelser

Kammeradvokatens vurdering

Naturklagenævnet har bedt Kammeradvokaten vurdere, om ejendomme, der ejes af præsteembeder, skal betragtes som offentligt ejede arealer, med den virkning at der ikke skal tilkendes erstatning, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. punktum.

Kammeradvokatens har gennemgået sagens omstændigheder, det retlige grundlag, herunder såvel naturbeskyttelsesloven som Folkekirkens retlige grundlag samt grundlovens § 73 med retspraksis og statsretlige afhandlinger i tilknytning hertil.

Kammeradvokaten bemærker bl.a., at præster i Folkekirken nu alene aflønnes efter tjenestemandslovens regler, hvor man i tidligere lovgivning anvendte udtrykket ”tjenestejord”, og hvor præsters

indtægt kunne være afhængig heraf. Når præstegårdsjordens indtægter indgår i kirkekassen på lige fod med andre indtægter, må jorden behandles som anden fast ejendom under Folkekirken.

Folkekirkenes økonomiske forhold er reguleret ved lov, og staten yder tilskud til Folkekirken, herunder indirekte til det enkelte præsteembede. Det forhold, at indtægter fra bortforpagtning og fra salg af landbrugsejendomme kan udgøre en væsentlig del af de indtægter, som det pågældende menighedsråd administrerer, kan ikke føre til, at præsteembederne skal betragtes som selvstændige (private) juridiske personer med egen formue.

At præsteembedernes ejendomme bestyres af menighedsrådene, kan heller ikke føre til, at præsteembederne skal betragtes som selvstændige juridiske personer. Salg af ejendom kan kun ske med godkendelse af kirkeministeren eller efter dennes bemyndigelse af stiftsøvrigheden eller provstivalget.

Sammenfattende er det Kammeradvokatens vurdering, at ejendomme, der ejes af præsteembeder, må betragtes som offentligt ejede arealer, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. punktum, med den virkning, at der ikke skal betales fredningserstatning ved fredning af disse arealer.

Naturklagenævnet og førhen Overfredningsnævnet har i en lang række tilfælde tilkendt erstatning for fredning af præsteembeders jord, uden at spørgsmålet har været genstand for diskussion i nævnet. Kammeradvokaten udtaler i den forbindelse, at det må antages, at Naturklagenævnet kan ændre sin administrative praksis for fremtiden, såfremt denne praksisændring er inden for lovgivningens rammer, medmindre indrettelseshensyn taler afgørende imod en ændring. Kammeradvokaten udtaler i den forbindelse, at når der er tale om gennemførelse af fredninger, er det ikke relevant at vurdere indrettelseshensyn eller varsel for praksisændring.

Kirkeministeriets bemærkninger

Kirkeministeriet har den 6. august 2009 bl.a. udtalt, at ministeriet principielt kan henholde sig til Kammeradvokatens vurdering med hensyn til det retlige grundlag for statens adgang til efter overgangen til parlamentarisk styreform i 1849 ved lov at disponere eller råde over folkekirkenes præsteembeders faste ejendomme.

Ministeriet er dog af den opfattelse, at statens dispositioner over præsteembedernes landbrugsegne jordtilliggende, der i dag i lighed med folkekirkenes selvejende kirker må siges at være i sogne- og menighedernes eje, til andet formål end understøttelse af folkekirken (nedbringelse af den lokale kirkelige ligning), principielt kun bør ske mod økonomisk kompensation. Det vil i den situation, der

foreligger her, sige en passende erstatning for udvidelsen af de nuværende rådighedsbegrænsninger svarende til den en privat jordejer kan være berettiget til.

Ministeriet mener ikke, at spørgsmålet om at afskære folkekirkens kirker og præsteembeder fra erstatning har været særskilt overvejet i forbindelse med lovændringen i 2004 af naturbeskyttelseslovens § 39, der blev gennemført blandt andet under henvisning til, at den var en lovfæstelse af den hidtidige praksis på området.

Såfremt By- og Landskabsstyrelsen måtte fastholde, at begrebet ”offentligt ejede arealer” også gælder for folkekirkens selvejende kirker og præsteembeder, vil Kirkeministeriet overveje at henstille til Miljøministeriet, at det gennem en ændring af § 39 kan blive lovfæstet, at bestemmelsen ikke skal finde anvendelse på arealer ejet af folkekirken.

Hvis folkekirken fremover afskæres fra erstatninger som disse, kan det forventes, at mange menighedsråd vil realisere kirkens eller præsteembeders jordtilligende for på denne måde at sikre, at den økonomiske værdi af besiddelserne tilfalder folkekirken. En sådan adfærd vil ikke være ønskelig, hverken ud fra et kirkeligt eller et naturbeskyttelses synspunkt.

Naturklagenævnets behandling af sagen

Naturklagenævnet har den 19. august 2009 foretaget besigtigelse af området og afholdt offentligt tilgængeligt møde.

Nævnet har ved anden afgørelse af dags dato tiltrådt, at fredningen af Storebjerg og omkringliggende område i Farum gennemføres med den afgrænsning, som fredningsnævnet har bestemt.

Naturklagenævnets erstatningsafgørelse

I afgørelsen om erstatning har deltaget Naturklagenævnets 10 medlemmer: Lars Busck (formand), Ole Pilgaard Andersen, Martin Glerup, Leif Hermann, Britta Schall Holberg, Mogens Mikkelsen, Anders Stenild, Poul Søgaard, Jens Vibjerg og Henrik Waaben.

Naturklagenævnet udtaler enstemmigt:

Farum Sogns Menighedsråd

Naturklagenævnet finder – af de grunde, som By- og Landskabsstyrelsen og Kammeradvokaten har anført - at Folkekirken må anses som en selvstændig offentlig institution, og at Folkekirkens ejendomme, der forvaltes af menighedsrådene under Kirkeministeriets og stiftsøvrighedernes tilsyn, må betragtes som offentligt ejede arealer, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. punktum, med den virkning at der ikke skal betales fredningserstatning ved fredning af disse arealer, medmindre den

fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse. Det forhold, at spørgsmålet om at afskære Folkekirkens kirker og præsteembeder fra erstatning ikke har været særskilt overvejet i forbindelse med lovændringen i 2004 af naturbeskyttelseslovens § 39, kan ikke føre til et andet resultat.

I denne sag betyder det, at der ikke tilkendes erstatning for fredning af de arealer, der tilhører Farum Sogns Menighedsråd.

Ejerlavet ”Marken ved Kong Volmersvej 1-7”

Naturklagenævnet har besluttet at hæve grundtaksten fra 3.800 kr./ha til 4.300 kr./ha. Erstatningen til ejerlavet fastsættes derfor til 21.500 kr.

Fredningsnævnets erstatningsafgørelse af 25. september 2008 ophæves.

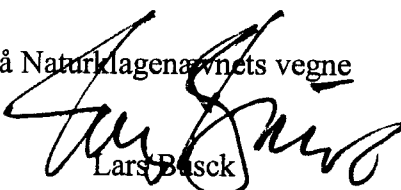
Det tilkendte erstatningsbeløb forrentes fra datoen for fredningsnævnets afgørelse, 25. september 2008, med en årlig rente svarende til den til enhver tid gældende diskonto, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3.

Af erstatningen på 21.500,00 kr. samt renter udreder staten ved Miljøministeriet 75% og Furesø Kommune 25%, jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Naturklagenævnets afgørelse om erstatningsudmålingen kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere, der har indbragt fredningsnævnets erstatningsafgørelse for Naturklagenævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan tillige påklages af Miljøministeriet og Furesø Kommune. Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede.

Klage skal indgives skriftligt til Naturklagenævnet, Rentemestervej 8, 2400 København NV, der videresender klagen til Taksationskommissionen.

På Naturklagenævnets vegne

Lars Busck

Naturklagenævnets formand